Aan: Tweede Kamer der Staten Generaal
Ter attentie van de Vaste Kamercommissie SZW
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Utrecht, 10 januari 2025

Betreft: **inbreng methode ‘het Bouwdepot' voor commissiedebat participatiewet 16/1.**

Geacht Kamerlid,

Dinsdag 16 januari aanstaande debatteert de commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de participatiewet. Op de agenda staat onder andere de monitoringsbrief participatiewet 2024 en het gemeentenieuws van oktober jongstleden. Namens Stichting Bouwdepot en Stichting Zwerfjongeren Nederland willen wij u langs deze weg attenderen op een aantal aandachtspunten in deze stukken.

Specifiek vragen we u om de staatssecretaris te verzoeken om het volgende:

1. **Zorg dat de participatiewet beter aansluit op de behoeften van kwetsbare jongeren.**
2. **Maak bij de herziening van de participatiewet interventies zoals het Bouwdepot mogelijk.**

Wat is het Bouwdepot?

Het Bouwdepot is een bewezen effectieve methode om jongeren in een kwetsbare positie in de leeftijd van 18 tot 21 jaar eenvoudig te helpen om hun leven op orde te brengen en tegelijkertijd te werken aan perspectief. Ze ontvangen van de gemeente een jaar lang een maandelijks bedrag van 1308 euro voor hun levensonderhoud. Onder begeleiding brengen ze hun leven op orde, halen ze hun startkwalificatie en maken ze de stap naar de arbeidsmarkt. Diverse gemeenten en hulpverleners zijn enthousiast over deze aanpak, waarmee verrassende positieve resultaten worden geboekt. De methode sluit aan bij wat deze groep jongeren nodig heeft om zelf weer aan het stuur van eigen leven te komen. Hulpverleners uit o.a. de jeugdzorg- en maatschappelijke opvang en generalisten bij gemeenten ervaren effectievere begeleiding door een jaar lang financiële rust bij deze groep jongvolwassenen.

1. **Zorg dat de participatiewet beter aansluit op de behoeften van jongeren**

Uit de monitoringsbrief participatiewet 2024 blijkt dat het aantal jongeren dat gebruik maakt van de participatiewet sinds 2023 met 9,2% is toegenomen (p.1). Het Bouwdepot heeft eerder aandacht gevraagd voor de kloof tussen de huidige participatiewet en de ervaringen en behoeften van jongeren in de praktijk. Gelukkig heeft het kabinet bij de herziening van de participatiewet de ambitie om te werken vanuit vertrouwen en ruimte te bieden voor maatwerk, met name in de uitvoering. Ook wordt meer aandacht besteed aan de jongerenproblematiek, onder andere door de mogelijkheid tot maatwerk te bieden en de zoektermijn van vier weken te verruimen. Het Bouwdepot vindt deze aanpassingen onvoldoende om de kloof te dichten. **Voor onze aanbevelingen verwijzen we naar onze eerdere inbreng bij de participatiewet in balans d.d. 13 september 2024 (zie bijlage).**

Uitdagingen binnen de participatiewet voor kwetsbare jongeren:

- De gedachte achter de P-wet is dat jongeren niet thuishoren in de bijstand: alle jongeren 'horen' op school of werk, het onderwijs als voorliggende voorziening. In de praktijk is dit voor veel jongeren in een kwetsbare positie nog een brug te ver;
- Het bijstandsbedrag van €323,03 voor 18 -21 jarigen en € 1308,45 voor 21+ per maand. Ondersteuning door ouders wordt verrekend in dit bedrag maar veel jongeren in kwetsbare posities hebben deze mogelijkheid niet;
- Studenten komen niet in aanmerking. Hoewel DUO niet altijd toereikend is om rond te komen als je er financieel alleen voor staat (en je van tevoren niet weet of je de studie vol kan houden i.v.m. mentale gezondheid);
- Bijverdienen loont niet. Jongeren zijn (niet onterecht) bang voor verrekeningen en later geld terug te moeten betalen. Dit motiveert jongeren niet om te beginnen met werk;
- 7 op de 10 jongeren (18 t/m 27 jaar) die recht heeft op de bijstandsuitkering maakt hier geen gebruik van (bron: Arbeidsinspectie, ministerie SZW, dec. 2021). Dit heeft onder andere te maken met angst en schaamte rondom de uitkering, en het niet willen verliezen van regie en eigenwaarde door de controlerende/wantrouwende bejegening van het systeem richting inwoners;
- De P-wet werkt op basis van controle en heeft een voorwaardelijk karakter. Bijstandsgerechtigden dienen aan allerlei verplichtingen te voldoen om aanspraak te maken op het bijstandsbedrag. Jongeren moeten continu aantonen dat ze recht hebben op het bedrag en medewerking verlenen aan onderzoeken naar hun situatie;
- Veel gemeenten hebben moeite om kwetsbare jongeren te bereiken en vice versa. De jongeren beschikken niet over de juiste informatie of netwerken, hebben geen vast adres, zijn niet in staat om ingewikkelde formulieren in te vullen of wantrouwen het systeem.

2. **Maak bij de herziening van de participatiewet interventies zoals het Bouwdepot mogelijk**

De interventie van het Bouwdepot past bij uitstek bij de inzet van het kabinet om meer vertrouwen en maatwerk toe te passen in regelgeving. Daarnaast heeft het Bouwdepot preventieve waarde: door jongeren op tijd te bereiken voorkomen we ernstige situaties en kosten intensieve maatschappelijke oplossingen.

Het probleem is dat het Bouwdepot zich aan de grenzen van de wet begeeft. Het principe dat gemeenten zich niet met inkomenspolitiek mogen bemoeien, belemmert de opschaling

van deze kansrijke interventie.

Van gedoogbeleid naar ontmoediging

Voormalig minister Schouten gedoogde onze interventie. Daarom zijn een aantal gemeenten er enthousiast mee aan de slag gegaan, en met succes! Uit onderzoek blijkt dat het Bouwdepot rendeert: In circa drie jaar verdient de investering zich terug plus groot maatschappelijk en persoonlijk rendement. Helaas kiest staatssecretaris Nobel voor een andere aanpak.

In het gemeentenieuws van oktober jongstleden (p.5) stelt de staatssecretaris '*het als belangrijk en goed te zien dat gemeenten en organisaties zoals Stichting Zwerfjongeren Nederland en Stichting het Bouwdepot vanuit betrokkenheid zoeken naar mogelijkheden om jongeren in een kwetsbare positie te ondersteunen'*. Toch mogen gemeenten deze vorm van ondersteuning door het Bouwdepot niet financieren en uitvoeren, lezen we in dezelfde brief. Dit brengt de implementerende gemeenten in een lastig parket en beperkt onze mogelijkheden tot opschaling. **Zie in de bijlage voor de brandbrief van de desbetreffende gemeenten aan de staatssecretaris.**

Wat kan de Tweede Kamer doen?

Gelukkig wordt in de Tweede Kamer breed erkend dat de Participatiewet gemeenten meer ruimte moet geven om maatwerk te leveren in de bijstand. Ook de staatssecretaris erkent dit. Daarom heeft de Kamer nu de kans met de Wpib om de belemmeringen voor het Bouwdepot op te ruimen.

Tot slot

Om echt goed zicht te krijgen op het hoe en waarom van het Bouwdepot, gaat er echter niets boven een veldbezoek en een gesprek met deelnemers, hulpverleners, beleidsmakers en bestuurders die in de gemeentelijke praktijk met het Bouwdepot aan de slag zijn. Wij nodigen u daarom graag uit voor een werkbezoek.

Uiteraard bent u en uw medewerker van harte uitgenodigd voor dit werkbezoek. Ook zijn we altijd bereid deze inbreng nader mondeling toe te lichten. U kunt mij bereiken via mijn mobiele nummer: 06-30720138 of via marleen@hetbouwdepot.nl.

Veel succes met uw belangrijke werk.

Hoogachtend,

Marleen van der Kolk,
Directeur Stichting Zwerfjongeren Nederland/Stichting het Bouwdepot.